

WEEKEND W WIELKOPOLSCE

JAROCIN • GOŁUCHÓW •
ŚRODA WIELKOPOLSKA
I OKOLICE

wielkopolska

wielka historia
wielka przygoda

1 *Warta w Żerkowsko-Czeszewskim Parku Krajobrazowym, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW*

Weekend w Wielkopolsce

JAROCIN • GOŁUCHÓW • ŚRODA WIELKOPOLSKA
I OKOLICE

Prezentowany tutaj region Wielkopolski obfituje w różnorodne atrakcje, począwszy od przyrodniczych, przez wyjątkowej urody dzieła architektoniczne i historyczne. Znajdą się tu również atrakcje dla miłośników muzyki i ciągle żywej kultury ludowej. Piękne krajobrazowo tereny okolic Żerkowa zadowolą entuzjastów wędrówek i wypraw rowerowych, a przepływająca przez środkową część regionu Warta zainteresuje miłośników sportów wodnych.

1 Żurawie na Bagnach Średzkich, fot. M. Samson

Położona przy trasie z Poznania do Katowic, aczkolwiek oddzielona od ruchliwej drogi pasmem Bagien Średzkich, Środa Wielkopolska kusi z daleka ładną panoramą z charakterystyczną wieżą gotyckiego kościoła i zabytkową wieżą ciśnięń. I choć pozornie jest podobna do wielu innych miast, posiada niezwykłą historię i ciekawy rynek. Zwracają na nim uwagę trzy nieduże domki stojące obok siebie, ginące w cieniu ogromnej kolegiaty. To pozostałość wielkiej historii miasta, kiedy przez kilka wieków odbywały się tu sejmiki średzkie, czyli posiedzenia wielkopolskiej szlachty. Miejscem obrad był największy budynek w mieście – **kolegiata**. Jak głosi podanie, została ufundowana przez Władysława Jagiełłę jako wotum dziękczynne za ocalenie życia od uderzenia pioruna. Świątynia zachowała się do dzisiaj wraz z bogatym wyposażeniem. Szczególną uwagę zwraca kaplica Gostomskich wzorowana na wawelskiej kaplicy Zygmuntońskiej, oddzielona od kościoła misternie kutą kratą.

1 Średzka kolegiata, fot. S. Husiar

1 Średzka kolejka, fot. K. Ratajski

Jednak to nie cenna bazylika kolegiacka Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny jest magnesem przyciągającym turystów do Środy Wielkopolskiej. Docierają tu miłośnicy pojazdów szynowych, aby skorzystać z oferty **Średzkiej Kolei Powiatowej**. Wybudowana została w 1898 r. jak dziesiątki innych kolejek, aby umożliwić transport buraków cukrowych z okolicznych pól do cukrowni. Z biegiem czasu zaczęła realizować również przewozy pasażerskie, by ostatecznie poleć w nierównej walce z postępowaniem technicznym. Na szczęście dzięki grupie entuzjastów i pasjonatów kolei udało się ocalić od zniszczenia ten ciekawy zabytek techniki. W sezonie letnim kolejka realizuje weekendowe przejazdy ładną krajobrazową trasą do Zaniemyśla, gdzie można odpocząć nad jeziorem. Urocze, miniaturowe wagoniki ciągnie lokomotywa spalinowa bądź parowa, zatrzymując się po drodze na kilku stacyjkach. W połowie drogi można zwiedzić rodzinny rzemieślniczy **Browar Gzub**.

Najważniejsze atrakcje Środy prezentuje gra terenowa pt. „O sejmikach w Środzie Wielkopolskiej” z serii Wielkopolskie Questy, z pomocą której poznać można zarówno część historyczną miasta, jak i ładnie zagospodarowane planty.

1 Średzka Kolej Powiatowa, fot. M. Jankowski, WOT

1 Dwór w Koszutach, fot. D. Bednarek

Jadąc z Poznania do Środy Wielkopolskiej, przy drodze witają podróżnych stojące obok siebie **trzy wiatraki koźlaki** – popularny w Wielkopolsce element krajobrazu. Choć z każdym rokiem ich ubywa, ciągle przypominają o tym, że jeszcze 150 lat temu nasz region był rolniczą potęgą, a zboże mielito tu kilka tysięcy wiatraków. Do dzisiaj jest ich jeszcze sporo, zwłaszcza w okolicach Leszna i Kościana. Przy wiatrakach warto skrócić z głównej drogi, aby dotrzeć do dworu w Koszutach. W tym krytym gontem budynku z alkierzami mieści się **Muzeum Ziemi Średzkiej**. Różni się ono jednak od tradycyjnych muzeów tego typu. Główna część wystawy prezentuje XVIII-wieczny ziemiański dworek. Ekspozycja została zaaranżowana w taki sposób, jakby mieszkańcy dworku opuścili go na chwilę i mieli za moment powrócić i zasiąść rodzinie do stołu. Zobaczymy tu więc jadalnię, kuchnię, salon, sypialnię i uroczy pokój dziecięcy z dawnymi zabawkami. Dwór otacza park i krzewy róż, owijane na zimę w chochoły.

1 Muzeum Ziemi Średzkiej – Dwór w Koszutach, fot. Kadr na 4 Łapy, WOT

1 Domek szwajcarski na Wyspie Edwarda, fot. J. Cieślewicz

Położony nad Jeziorem Raczyńskim Zaniemyśl to jedna z częściej odwiedzanych miejscowości w okolicy Poznania. Amatorów wypoczynku nad wodą przyciąga tu ładnie zagospodarowana **plaża** i promenada wzdłuż jeziora, którą można dojść do **Wyspy Edwarda**. Wyspa zawdzięcza swoją nazwę Edwardowi Raczyńskiemu, który na jeziorze urządzał dla przyjaciół bitwy morskie. Ich uczestnicy pływali na niewielkich łodziach, strzelając do siebie z armatek wodnych. Kontynuacją tych zabaw jest corocznie organizowana impreza plenerowa pod nazwą Zaniemyskie Bitwy Morskie.

Wyspa Edwarda z domkiem szwajcarskim i repliką armatki jest odwiedzana najchętniej. Rosnące wokół pomnikowe dęby pamiętają dramatyczną historię, która wydarzyła się tu blisko 200 lat temu. Edward Raczyński, dziedzic Rogalina, za pieniądze zebrane wśród Polaków wszystkich trzech zaborów urządził w jednej z kaplic poznańskiej katedry mauzoleum pierwszych polskich władców. Jako uzupełnienie wystroju z własnych funduszy kazał wykonać stojący

1 Wypoczynek na plaży w Zaniemyślu, fot. M. Jankowski, WOT

1 Replika armatki, fot. A. Warczyńska, wielkopolskieciekawie.pl

do dzisiaj pomnik Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Zamiast oczekiwanego aplauzu splotęła na niego fala krytyki, której nie był w stanie udźwignąć. W akcie desperacji na tej właśnie wyspie w styczniu 1845 r. strzałem z armatki odebrał sobie życie. Pochowano go przy kościele w Zaniemyślu, a na mogile postawiono pomnik Higiei, który przypomina tę tragiczną historię. Postać bogini ma twarz Konstancji Raczyńskiej, żony hrabiego Edwarda. Szwajcarski domek hrabiego przeszedł w ostatnich latach gruntowny remont, a ulokowana tam restauracja w okresie letnim przeżywa prawdziwe obłożenie.

Miłą atrakcją jest spacer po Zaniemyślu z pomocą gry terenowej z serii Wielkopolskie Questy. Prowadzi ona w formie pętli, poczynszyszy od stacji kolejki wąskotorowej przez Wyspę Edwarda, zahaczając o inne ciekawe obiekty w mieście.

1 Pomnik na grobie hr. Edwarda Raczyńskiego, fot. A. Warczyńska, wielkopolska.ciekawie.pl

1 Spacer po rezerwacie archeologicznym w Gieczu, fot. M. Jankowski

Giecz to miejscowość położona poza głównymi traktami, jednak bogata w świadectwa wielkiej historii. Zachowały się tutaj **gród i romańskie budowle** sięgające początków państwa polskiego. W IX–X w. Giecz był jednym z kilku najważniejszych grodów Mieszka I, ale został zniszczony w trakcie najazdu Brzetysława Czeskiego i już nie podniósł się z ruin. Z tamtych czasów zachował się w niezmienionej formie romański kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z XII w. Na terenie dawnego grodu znajduje się rezerwat archeologiczny i **muzeum – Oddział Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy**. Na ekspozycji umieszczono liczne artefakty odkryte tutaj podczas prac wykopaliskowych. Wiele z nich świadczy o zamożności i wysokim statusie społecznym mieszkańców grodu. Na jego terenie znajduje się również drewniany kościół z XVIII w. postawiony na fundamentach przedromańskiej świątyni. Można tu także zobaczyć fundamenty niedokończonego palatium. Za wałem, na podgrodzium urządzono wystawę składającą się z rekonstrukcji domostw, obrazującą codzienne życie mieszkańców. Giecz szczególnie warto odwiedzić w listopadzie, kiedy przy blasku pochodni odbywają się tu rekonstrukcje dziadów, czyli słowiańskich obrzędów ku czci zmarłych.

Cały kompleks można zwiedzić z pomocą trzech tematycznych gier terenowych, do których ulotki są dostępne w kasie muzeum.

Rezerwat Archeologiczny Gród Wczesnopiastowski w Gieczu jest częścią **Szlaku Piastowskiego** łączącego miejsca, w których zaczęła się Polska.

1 Pałac w Winnej Górze, fot. K. Budziński

Kilka kilometrów od Środy Wielkopolskiej znajduje się okazały pałac, w którym mieści się dziś instytucja kultury – **Pałac Generała Dąbrowskiego w Winnej Górze**. Majątek generał Jan Henryk Dąbrowski, bohater naszego hymnu, otrzymał w uznaniu zasług od samego Napoleona i zamieszkał tu po ślubie z Wielkopolanką Barbarą z Chtąpowskich. To tu spędzili swoje najszczęśliwsze lata, a Generał gromadził pamiątki związane z walkami Polaków. Po śmierci męża Barbara urządziła w Winnej Górze mauzoleum poświęcone jego pamięci. Generał spoczywa w kaplicy kościoła św. Michała Archanioła. Obecna rezydencja, wzniesiona na początku XX w. przez prawnuka Henryka Mańkowskiego, stoi dokładnie w miejscu dawnej posiadłości.

Dziś Pałac Dąbrowskiego nie tylko podtrzymuje pamięć o Generale, ale także koordynuje **Szlak Pracy Organicznej**. Ta wyjątkowa inicjatywa kulturalno-turystyczna łączy miejsca i przywołuje inspirujące postaci oraz wartości związane z wielkopolską pracą organiczną. Opowiada nie tylko historię tego ruchu, ale pokazuje także, że organicznikowskie wartości i idee pozostały aktualne i mogą inspirować do rozwiązywania współczesnych problemów: społecznych, kulturowych, a nawet ekologicznych. Szlak pozwala poznawać region śladem działaczek i działaczy, którzy w czasach zaborów, dzięki oddolnej, konsekwentnej pracy odpowiadali za rozwój gospodarczy Polski, edukację, wyrównywanie szans i budowę silnego społeczeństwa obywatelskiego, gotowego walczyć o wolność ojczyzny.

Na Szlaku Pracy Organicznej odbywają się także wydarzenia organizowane przez instytucje kultury, organizacje pozarządowe, samorządy i pasjonatów, upamiętniające dziedzictwo pracy organicznej lub czerpiące z jej wartości.

1 Pałac w Śmiełowie, fot. T. Banasiak

Przemierzając malownicze tereny okolic Żerkowa, nazywane także Szwajcarią Żerkowską, dotrzemy do ładnie położonego pałacu Gorzeńskich, w którym znajduje się **Muzeum Adama Mickiewicza** (Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu). Klasycystyczny pałac wzniesiony w 1797 r. dla Andrzeja Gorzeńskiego, według projektu warszawskiego architekta Stanisława Zawadzkiego, urzeka półkolistą bryłą z wejściem otoczonym kolumnami. To właśnie tutaj w sierpniu i wrześniu 1831 r. gościł Mickiewicz, kiedy przyjechał do Wielkopolski z zamiarem przekroczenia granicy i dotarcia do powstania listopadowego. Niesprzyjające okoliczności uniemożliwiły te plany, ale jak się później okazało, pobyt poety w Wielkopolsce nie poszedł na marne. Historie i osoby, które poznał w gościnnych wielkopolskich dworach, przeniósł bowiem na karty *Pana Tadeusza*. W tej epopei narodowej wśród wielu wątków znajdziemy nie tylko postaci, ale również akcenty śmiełowskie. Więcej historii poznamy,

1 Wnętrze Muzeum Adama Mickiewicza, fot. D. Bednarek

1 Wnętrze Muzeum Adama Mickiewicza, fot. T. Banasiak

zwiedzając ekspozycję i wsłuchując się w pasjonującą opowieść muzealnych przewodników, z której wyłania się Mickiewicz jako człowiek z krwi i kości z nieobcymi nam wadami i przywarami.

Co ciekawe, jest to jedyne muzeum urządzone we wnętrzach, w których faktycznie poeta przebywał. Uroku tej placówce dodaje rozległy park krajobrazowy nad Lutynią, z dębem Mickiewicza oraz z ogródkiem Zosi.

1 Widok na Śmietów w Żerkowsko-Czeszewskim Parku Krajobrazowym, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

1 Wzgórza morenowe między Żerkowem a Brzostkowem, fot. W. Waszak

Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy urzeka urozmaiconą rzeźbą terenu, bogactwem zbiorowisk roślinnych oraz ciekawymi zabytkami. Dolina Warty rozdziela go na dwie wyraźnie różniące się od siebie części. Północna, mniej zróżnicowana, jest porośnięta zwartym kompleksem leśnym, który płynnie przechodzi w park należący do pałacu w Miłostawiu. Znacznie bardziej zróżnicowana jest część południowa, przez którą przebiega granica maksymalnego zasięgu lądolodu, widocznego w rzeźbie terenu jako Wał Żerkowski z Łysą Górą (161 m n.p.m.) i Górami Żerkowskimi (155 m n.p.m.). O wyjątkowych walorach tego miejsca świadczy nadana mu w XIX w. lokalna nazwa Szwajcaria Żerkowska.

Na terenie parku znajdują się **rezerваты przyrody: Czeszewski Las, Dwunastak i Dębno nad Wartą**. Szczególną urodą odznacza się Czeszewski Las – z blisko 200-letnimi dębami oraz lasami łągowymi z bujnym runem. To najstarszy w Wielkopolsce obszar objęty ochroną. Atrakcyjności temu miejscu dodaje fakt, że można

1 Prom w Czeszewie, fot. A. Pachala

1 Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

się tam dostać m.in. promem łączącym oba brzegi Warty w Czeszewie. W parku warto zobaczyć starorzecza w nadwarciańskich kompleksach leśnych wraz z bogactwem fauny i flory, w tym największe z nich – „Wielką Staruchę”.

Dla miłośników turystyki aktywnej wytyczono kilka tras **szlaków pieszych**. Przebiegają tędy również **Nadwarciański Szlak Rowerowy**, **Transwielkopolska Trasa Rowerowa** oraz **Żerkowsko-Czeszewska Ósemka**.

Niewątpliwe walory krajobrazowe tego terenu można obserwować z dwóch punktów widokowych: nieopodal Brzóstkowa (przy drodze łączącej Śmietów z Żerkowem) oraz z wieży w Wolicy Koziej.

Obie części parku krajobrazowego są przecięte przepływającą tędy rzeką Wartą, będącą integralną częścią **Wielkiej Pętli Wielkopolski**.

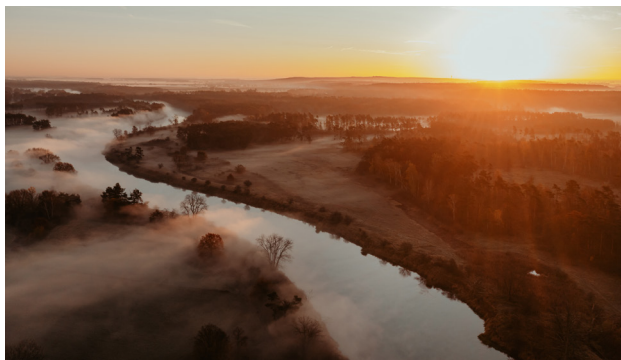

1 Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

1 *Kajakiem po Wielkiej Pętli Wielkopolski, fot. S. Wąchata*

Najdłuższy w Polsce znakowany **szlak wodny**, liczący 688 km, łączy Wartę z siecią dróg wodnych Europy Zachodniej i Wschodniej, tworząc ogromną pętlę. Przebiega m.in. Wartą przez Pradolinę Warszawsko-Berlińską, dalej przez Noteć, Kanat Bydgoski, jeziora Gopto, Ślesińskie i Mikorzyńskie oraz żeglowne kanały. Na całej trasie znajdują się przystanie i mariny oraz wypożyczalnie sprzęgu wodnego. Liczne urządzenia hydrotechniczne, pamiętające niekiedy czasy pruskie, zainteresują nie tylko wodniaków, ale i miłośników zabytków techniki. Dobra infrastruktura umożliwia poznanie szerokiego wachlarza atrakcji towarzyszących Wielkiej Pętli. Potożone wzdłuż niej parki krajobrazowe, kompleksy leśne, obszary Natura 2000 oraz liczne zabytki są doskonałym uzupełnieniem niewątpliwych walorów drogi wodnej. Na poszczególnych jej odcinkach organizowane są **sptywy kajakowe** zarówno dla grup zorganizowanych, jak i dla turystów indywidualnych. Tego rodzaju atrakcję można zorganizować, korzystając z pomocy wypożyczalni kajaków w Żerkowie, realizującej sptywy kajakowe Wartą i Prosną pomiędzy Pyzdrami a Nowym Miastem nad Wartą oraz pomiędzy Gizatkami a Pogorzelicą, które w zależności od wyboru trasy mogą trwać od 2 do ponad 5 godzin.

1 *Warta w okolicy Hermanowa, fot. S. Gruchalski*

1 Wystawa w Spichlerzu Polskiego Rocka, fot. arch. obiektu

Jarocin jest znany jako **stolica polskiego rocka**, za sprawą organizowanych tu od lat 70. XX w. festiwali muzycznych. Każdego roku w lipcu festiwal gromadzi kilka tysięcy osób. W centrum miasta przy zbiegu ulic Świętego Ducha i Wojska Polskiego stoi jedyny w Polsce **pomnik glana** (glany to ciężkie, zwykle czarne buty z wysoką cholewką, chętnie noszone przez zbuntowaną młodzież), który stał się symbolem jarocińskich festiwali. Mitościnicy muzyki rockowej znajdują tu jeszcze jedną gratkę – **Spichlerz Polskiego Rocka**. W budynku dawnego spichlerza (stąd nazwa obiektu) zgromadzono nie tylko przedmioty z tamtych czasów, ale także udało się odtworzyć atmosferę minionej epoki. Można tutaj mity spędzić czas przy rockowej muzyce w klimatycznej kawiarence.

1 Jarocin – pomnik glana, fot. A. Krysztofiak

1 Wystawa w Spichlerzu Polskiego Rocka, fot. arch. obiektu

O tym, że Jarocin żyje festiwalem i muzyką przez cały rok, świadczy okazała kolekcja **murali** zdobiących ściany budynków w mieście. Miłośnicy sztuki ulicznej mogą wybrać się na spacer z przewodnikiem szlakiem jarocińskich murali. Jeden z najbardziej rozpoznawalnych i barwnych, pt. *Zbuntowany*, znajduje się na ścianie naprzeciw kościoła św. Marcina.

Na chwilę wytchnienia wśród zieleni warto udać się do liczącego ponad 30 ha parku Radolińskich, zaprojektowanego przez twórcę ogrodów poczdamskich Petera Lenné. Tam znajduje się powstały w połowie XIX w. pałac zbudowany dla ówczesnego właściciela Jarocina, Władysława Radolińskiego, jednego z najbogatszych wielkopolskich ziemian. W ładnie odremontowanym budynku mieści się **Muzeum Regionalne** z ciekawą ekspozycją. W części regionalnej prezentowane są przepiękne lokalne hafty – snutka golińska. Co ciekawe, hafty te są wykonywane również współcześnie i w pełnej krasie można je zobaczyć w drewnianym kościele parafialnym w pobliżu Golinie.

1 Pałac Radolińskich w Jarocinie, fot. M. Adamiak

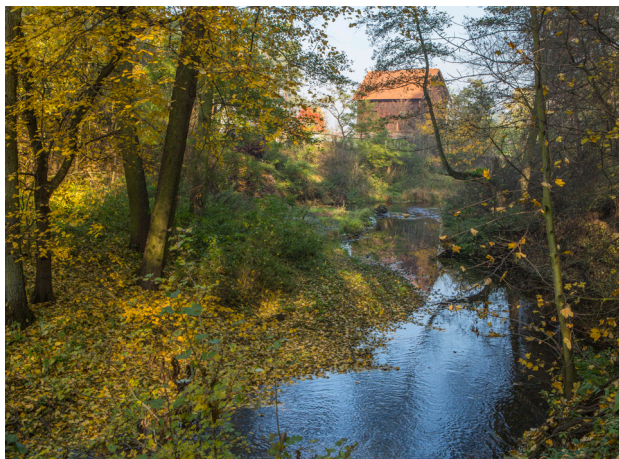
1 Kościół św. Andrzeja Apostoła w Golinie, fot. A. Liebert

Wyruszając z Jarocina na południe, warto zatrzymać się w Golinie. Atrakcją tej miejscowości zwiastuje mural na jednym z domów przy głównej drodze – uwieczniono na nim piękny wzór **snutki golińskiej**. Haft ten, inspirowany XVI-wieczną koronką wenecką, koronką irlandzką i islandzką, przypomina koronkę, jednak jest wyszywany na białym płótnie. Po zakończeniu pracy hafciarka całą pozostałą tkaninę misternie wycina, pozostawiając wierzchnią warstwę nasnuwanych nici, tworzących właściwy wzór. To właśnie od „nasnuwania” haft otrzymał nazwę. Po I wojnie światowej wydawało się, że snutka golińska odejdzie w zapomnienie. Na szczęście właścicielka Goliny Helena Moszczeńska uratowała technikę tego haftu, organizując u siebie jego kursy. Dzięki temu do dzisiaj można w okolicy cieszyć oko misternymi wyszywankami. Najpiękniejsze hafty zdobią bieliznę ottarzową w miejscowym **kościółce św. Andrzeja Apostoła**. Niestety, ze względu na ryzyko zniszczenia tkaniny w wilgotnym wnętrzu w okresie zimowym, snutkowe obrusy są wystawiane tylko w cieplejszych porach roku.

Wyjątkowość snutki golińskiej doceniono w 2022 r., wpisując ją na *Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego*.

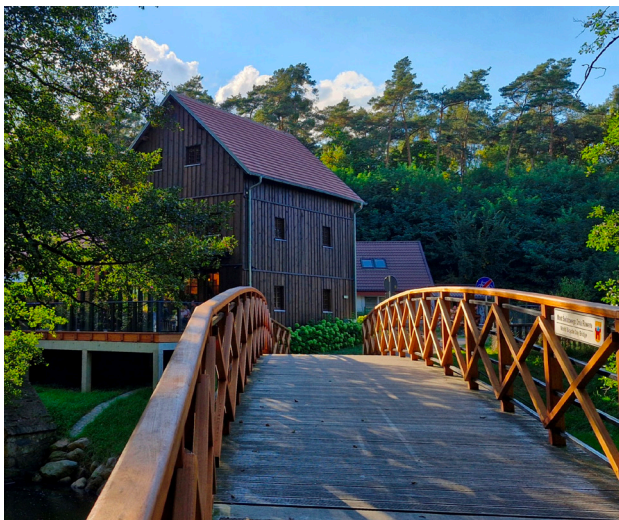
1 Snutka golińska, fot. K. Pęsik

1 Lutynia koto Wilkowyi, fot. K. Budziński

Zaledwie 5 km na północny-wschód od Jarocina znajduje się niezwykle urokliwe miejsce, które od niedawna stało się lokalną atrakcją. W miejscowości Wilkowyja nad Lutynią stoi ładnie odrestaurowany **dawny młyn**, znany miłośnikom literatury. Tutaj w 1945 r. spędził kilka dni Jarostaw Iwaszkiewicz, a historie zasłyszane od mieszkańców ozdobił literacką fikcją i przedstawił w noweli *Młyn nad Lutynią*. Przez lata młyn niszczał, aż w 2024 r. po gruntownym remoncie oddano go do użytku jako przytulną, klimatyczną kawiarenkę z niewielką ekspozycją muzealną.

Uzupełnieniem rekreacyjnych walorów tego miejsca jest przebiegająca nieopodal **leśna ścieżka edukacyjna** nad Lutynią.

1 Młyn w Lutyni, fot. A. Warczyńska, wielkopolskaciekawie.pl

↑ Pałac w Dobrzycu, fot. D. Bednarek

Miasteczko położone 12 km na zachód od Pleszewa, pomimo długiej, sięgającej XIV w. historii, miastem zostało ponownie w 2014 r.

Odwiedzając Dobrzycę, jako pierwszy rzuci się w oczy drewniany kościół św. Tekli na rynku. Kościół pochodzi z 1778 r., ma oryginalne rokokowe wyposażenie. Jednak to nie on jest główną atrakcją miasteczka. Turyści najczęściej się tu zatrzymują, by odwiedzić ciekawy zespół pałacowo-parkowy z **Muzeum Ziemiaństwa**. W drugiej połowie XVIII w. Augustyn Gorzeński kazał wybudować na murach średniowiecznej fortalicji nowy pałac. Osobliwy jego plan, przypominający kształtem masońską węgielnicę, wiąże osobę fundatora z masonerią. Pałac został bogato wyposażony, do dzisiaj zachowały

↑ Wnętrze pałacu w Dobrzycu, fot. D. Bednarek

1 *Monopter w parku pałacowym w Dobrzycy, fot. D. Bednarek*

się malowidła Antoniego Smuglewicza i Roberta Stankiewicza. W odrestaurowanych salach urządzono ekspozycję przedstawiającą wnętrza pałacowe z przełomu XVIII/XIX w.

Pałac otacza **rozległy park** o powierzchni 9 ha, na terenie którego postawiono kilka romantycznych budowli. Wśród cennego drzewostanu zwracają uwagę dwa okazałe drzewa. Przy wejściu do parku rośnie platan o obwodzie ponad 1165 cm. Uważa się, że zasadził go Augustyn Gorzeński z okazji ustanowienia Konstytucji 3 Maja. Drugim niezwykłym, choć nie tak wielkim drzewem jest rosnący nad stawem najstarszy w Polsce klon polny (paklon) o obwodzie 450 cm, posadzony około 1680 r. Jest to o tyle wyjątkowe, że najczęściej drzewa tego gatunku dożywają około 160 lat.

1 *Park pałacowy w Dobrzycy, fot. P. Glinkowski*

1 Zamek w Gołuchowie, fot. P. Ceglarek

Przy drodze krajowej nr 12 pomiędzy Pleszewem a Jarocinem znajduje się Gołuchów – jedno z najważniejszych miejsc na turystycznej mapie Wielkopolski. W ogromnym parku o powierzchni 162 ha ukrył się **zamek** przypominający architekturą zamki nad Loarą. Wzniesiony w połowie XVI w. przez Leszczyńskich, z biegiem lat popadł w ruinę, a kiedy trafił w ręce Izabelli z Czartoryskich Działyńskiej, ta z płaczem pisała do rodziców, opisując go jako zrujnowaną średniowieczną fortecę po ataku i złupieniu! Z czasem pokochała to miejsce i przekształciła w prawdziwą perelkę, gromadząc tu **unikalne zbiory sztuki**, w tym 259 antycznych waz. Już za życia Izabelli urządzono tu muzeum, które miało być dostępne dla zwiedzających co najmniej 15 dni w roku (!) bez pobierania opłat za wstęp. Izabella, umierając, zażyczyła sobie, aby pochować ją w jej „ziemskim raju”. Życzeniu stało się zadość i spoczywa w stojącej naprzeciwko zamku kaplicy grobowej. Zamek do dziś zachwyca niezwykłą architekturą nie tylko turystów, ale również filmowców.

1 Kolekcja waz antycznych w muzeum zamkowym w Gołuchowie, fot. M. Jankowski, WOT

1 Żubr w Gotuchowie, fot. A. Liebert

Zastąpił jako plan filmowy m.in. w filmach: *Królowa Bona*, *Hrabina Cosel*, w nowej *Akademii Pana Kleksa* czy w produkcji *Brzydka siostra*.

Gotuchów to nie tylko zamek. Na skraju rozległego parku znajduje się **Pokazowa Zagroda Zwierząt**, której największą atrakcją są żubry. Od założenia zagrody w 1977 r. przyszło w niej na świat ponad 100 żubrów. Oprócz nich można tu obserwować od wschodu do zachodu słońca koniki polskie, dziki i daniela.

Na terenie ogromnego kompleksu parkowego w dawnych budynkach folwarcznych mieści się **Muzeum Leśnictwa** ukazujące najróżniejsze aspekty pracy leśników.

Jeśli czas pozwoli, warto wybrać się do położonego kilkanaście kilometrów dalej, po drugiej stronie drogi, **głazu św. Jadwigi**. To największy głaz narzutowy w Wielkopolsce, przywleczony tu przez lądolód skandynawski. Ma 22 m obwodu i 5 m wysokości, z czego jedna trzecia jest ukryta pod powierzchnią gruntu. Jego obecność tutaj tłumaczą legendy. Według jednej z nich kamień porzucił diabeł, który dźwigał go nad Kalisz, ale przeszkodził mu w tym piejący kogut. Inna zaś mówi, że pod głazem śpią rycerze św. Jadwigi, którzy powstaną, gdy Polsce zagrozi niebezpieczeństwo.

Gotuchów oferuje również atrakcyjne miejsce letniego wypoczynku nad wodą. Można zatrzymać się tu na dłużej przy zbiorniku zaporowym na rzece Trzemnej (nazywanej także Ciemną) w otoczeniu lasów z zagospodarowaną plażą, wypożyczalnią sprzętu wodnego oraz bazą noclegową.

1 Ratusz w Krotoszynie, fot. D. Szlachetka

Na południowym krańcu Wielkopolski wyróżnia się Krotoszyn, jedno ze starszych miast regionu. W centrum miasta uwagę zwraca okazały ratusz przebudowany w XIX w. w stylu neorenesansowym. Piękny jest również kościół farny św. Jana Chrzciciela z bogatym późnorenesansowym wyposażeniem. W dawnym zespole potrynitarskim działa **Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka** z ekspozycją prezentującą historię oraz kulturę ludową regionu.

Kilka kilometrów dalej, w dębowych lasach pod Smoszewem, kryją się ślady znacznie starszej historii. Są to kurhany sprzed około 3,5 tysiąca lat. To grobowce w formie stożkowych kopców ziemnych, których w okolicy zachowało się ponad 30. W 2015 r. zrekonstruowano jeden z kurhanów, ukazując, jak wyglądał pochówek członka dawnego plemienia wraz z jego przedmiotami codziennego użytku. Dla odwiedzających przygotowano drewnianą kładkę oraz tablice informacyjne, dzięki którym spacer po lesie zamienia się w fascynującą podróż w czasie.

1 Rekonstrukcja kurhanu, fot. M. Koguc

1 *Drewniany ratusz w Sulmierzycach, fot. D. Bednarek*

Odwiedzając południową Wielkopolskę, nie można pominąć Sulmierzyc, gdzie na rynku znajduje się urokliwy **drewniany ratusz**. To prawdziwa peretka i unikat w skali kraju, gdyż jest to ostatni drewniany ratusz w Polsce. Wzniesiony w 1743 r. i choć przebudowywany, zachował pierwotny układ pomieszczeń. Obecnie w jego wnętrzach mieści się **Muzeum Regionalne Ziemi Sulmierzyckiej im. Sebastiana Klonowica**.

Oprócz ratusza warto zajrzeć również do stojącego na przedmieściach drewnianego wiatraka, w którym urządzono ekspozycję prezentującą pracę dawnego młynarza.

1 *Wystawa w Muzeum Regionalnym Ziemi Sulmierzyckiej, fot. arch. obiektu*

1 Średzka kolejka wśród pól, fot. arch. Towarzystwa Przyjaciół Kolejki Średzkiej Bana

Poznając region, korzystaj z Kolei Wielkopolskich – aktualny rozkład na: www.koleje-wielkopolskie.com.pl

© **Wielkopolska Organizacja Turystyczna**

Tekst:

Aleksandra Warczyńska

Redakcja:

Anna Brykalska-Domańska

Korekta:

Eleonora Mierzyńska-Iwanowska

Projekt graficzny (skład, okładka, przygotowanie do druku)

EURO PILOT Sp. z o.o., Warszawa

www.europilot.com.pl

Publikacja finansowana ze składek członków WOT.

Poznań 2025

ISBN 978-83-63729-41-7

www.wielkopolska.travel

www.wielka-petla.pl

Wydawca:

Wielkopolska Organizacja Turystyczna

www.wot.org.pl

Projekt graficzny, skład:

EURO PILOT Sp. z o.o., Warszawa

www.europilot.com.pl

Poznań 2025, ISBN 978-83-63729-41-7